

што значи да је тај закон ступио на снагу 13. фебруара 1965. Међутим, у чл. 145 (7), као и за Основни закон о пензијском осигурању, одређено је да ће се овај закон (Закон о изменама и допунама Закона о инвалидском осигурању) примењивати од 1. јануара 1965. У овом случају још је очигледније да је овом закону дато повратно дејство. Овде није било основа да се користи овлашћење из чл. 152 Устава у погледу ступања на снагу закона пре рока од осам дана од дана његовог објављивања као што се то могло учинити за Основни закон о пензијском осигурању јер је Закон о изменама и допунама Закона о инвалидском осигурању објављен тек 5. фебруара 1965. Одређивањем да тај закон ступа на снагу у року краћем од осам дана не би се постигло оно што се желело, да закон ступи на снагу 1. јануара 1965. Остало је једино да се користи уставно овлашћење о повратном дејству. Али то се могло учинити само за поједине одредбе закона (чл. 154 Устава), док је и у овом случају, противно уставном начелу из чл. 154, ст. 1 дато повратно дејство целом закону, а не појединим његовим одредбама. Мислимо да се у овом случају не би могло схватити да је одредбом чл. 145 Закона о изменама и допунама Закона о инвалидском осигурању у ствари дато повратно дејство само појединим одредбама Закона о инвалидском осигурању, јер се овде не ради о пропису донетом на основу тог закона који се односи на извршење појединих одредаба тог закона који већ имају повратно дејство, већ о целом једном посебном закону.

Александар Давинић

КВАНТИТЕТ И КВАЛИТЕТ У МАРКСОВОЈ ЕКОНОМСКОЈ АНАЛИЗИ

Циљ овог чланка је да покаже једну страну Марксовог дијалектичког метода, јединство квантитативне и квалитативне анализе економских категорија. Економске категорије су теоријски изрази реалних односа између људи (1) па отуда изучавање њихове суштине претпоставља квалитативну анализу. С друге стране, будући да економске категорије показују односе, дакле, облике повезивања људи у производном процесу, то се не могу изучавати њихове унутрашње везе без квантификације тих односа.

Квантитет и квалитет чине спољашњу и унутрашњу одредбу појаве и они један другоме „одговарају — по Енгелсу — узајамно и обострано“. Ако се квантитативне промене схвате једнострано, онда се никаква суштинска промена не може уочити, а ако се квалитативне промене не схвате као резултат квантитативних промена, и обрнуто, онда је појава истргнута из кретања па се и не може сагледати у целини.

(7) Текст тога члана гласи: „Овај закон примењиваће се од 1. јануара 1965. године.“

(1) К. Маркс: Беда филозофије, Загреб, 1959, с. 115.

Квантитет је за Маркса спољашња одредба, спољашњи израз ствари (2) који се „мења с временом и местом“, чија промена не ремети унутрашњи ред веза, њихов квалитет, али само до извесне границе — када квантитативне промене добијају нов израз услед унутрашње промене појаве. Квалитет је, пак, њена унутрашња одредба, њено битно својство које је разликује од других појава, то је њихова суштина, систем унутрашњих веза. На овај начин је одређен и циљ и једне и друге врсте анализе и њихова нераздвојност.

Основно је у Марковом методу испитивање различитих момената развитака, анализе постепених и скоковитих промена и супротности на основу којих долази до тих промена. „За њега има важност пре свега закон развитака, тј. прелаз из једног облика у други, из једног реда веза у други. А чим тај закон открије, истражује он у танчине последице у којима се закон у друштвеном живом испољава“ (3). У томе је битна разлика у методолошком приступу друштвеним појавама између Маркса и његових претходника.

Већ на почетку анализе робе Маркс напомиње да се „свака корисна ствар... има посматрати са двојакe тачке гледишта, по квалитету и квантитету.“ И не само „сваку корисну ствар“ (употребну вредност) већ и вредност и све односе који настају из ћелије капиталистичке производње (робе) Маркс посматра на горе речени начин (4).

Роба је јединство употребне вредности и вредности. Посматране као употребне вредности робе су у првом реду различитог квалитета, а као прометне вредности различитог квантитета. Но без обзира на ову квалитативну и квантитативну различитост робе морају имати нешто заједничко, иначе се не би могле изједначити. То заједничко обележје свих роба јесте да су производи рада, да су „кристали друштвене супстанце која им је заједничка, оне су вредности — робне вредности“. Радови су, системом претпоставки, сведени на исти квалитет, на исте услове производње, исту умешност и интензивност. Сада је могуће посматрати радове и квантитативно јер су сведени на заједнички именитељ, на прост људски рад без даљег квалитета. Тако се јаснијом показује прометна вредност као облик испољавања вредности, као начин њеног изражавања. Она је спољашња одредба преко које се изражава унутрашња особеност роба, вредност.

Битна, квалитативна својства робе, вредност као друштвено својство и употребну вредност као природно својство, Маркс посматра и по квалитету ближе их одређујући. Како вредности имају чисто друштвени карактер, јасно је да се оне могу појавити у друштвеном односу једне робе према другој роби. У томе је унутрашња веза између вредности и прометне вредности. Појмом „вредност“ дато је разумевање појма „прометна вредност“. Маркс је, посматрајући робу и њена обележја квантитативно и квалитативно, расветлио „стожер око кога се окреће разумевање политичке економије“.

(2) „Прометна вредност може бити само начин изражавања, појавни облик неке садржине која се од тога израза разликује“ (Капитал, књ. I, 1948, с. 5).

(3) Видети Поговор другом издању Капитала, I, с. XIII.

(4) „Разраду метода на коме је заснована Маркова критика политичке економије сматрамо за резултат који по свом значају тешко да заостаје за материјалистичким основним погледом“. (Ф. Енгелс: О Прилогу критици политичке економије, в. Прилог критици политичке економије, Београд, 1960, с. 234.)

Да би нам објаснио тајну прометне вредности, „Маркс, дакле, зађе у испитивање квалитета који је рад као творац вредности и по први пут установи који рад, и зашто и како ствара вредност и да вредност није ништа друго до шчврснути рад ове врсте“ (апстрактан људски рад — Д. М.) (5).

Прост или случајан облик вредности кључ је за разумевање новчаног облика те се Маркс задржава детаљно и на његовом релативном и еквивалентном облику. Ова два пола он посматра као моменте „који иду један с другим, један другог условљавају, али су зато и крајности које се искључују“. Истражујући садржину релативног облика вредности, облика чија се вредност изражава, Маркс не полази од квантитативне стране, како су то чинили грађански економисти (Бејли), и наглашава да „величине различитих ствари постају квантитативно упоредиве тек кад се сведу на исту јединицу. Само као изрази исте јединице оне су једноимене па стога и самерљиве величине (6). Тек после квалитативног одређивања пут води Маркс на квантитативну страну проблема, јер робе нису само вредности већ и одређене величине вредности. Али се та величина може изразити само преко супротног пола простог облика, еквивалента, који је квалитативно једнак облику чију вредност изражава, те може својим ликом да покаже величину вредности друге робе, али никада сопствену.

Овим је већ решена тајна новчаног облика. Маркс прати настанак новца преко простог, развијеног и општег облика вредности уочавајући при томе не само квантитативне промене као последице развитка робне производње, већ и квалитативне, јер нови облик није ништа друго него квалитативно нов ступањ у еволуцији робне размене. Новац није дати облик који погодује размени, већ је резултат дугог историјског процеса, настао кроз читав низ скокова уз манифестовање супротности између употребне вредности и вредности, односно приватног и друштвеног карактера рада. Та супротност не мирује док не избије на површину свеопшти еквивалент робном свету. Но супротност, ипак, и даље остаје.

Квантитет и квалитет делови су једнога у кретању, па будући да чине целину коју треба испитати, квантитативна и квалитативна анализа само су два начина јединственог сазнајног процеса. Једна условљава другу. То су два вида испитивања, две стране прилаза истом питању и Маркс их не схвата као независне и себи довољне јер су и чињенице које испитује јединство двојности. Он открива промене облика кроз које пролазе појаве које испитује, али у томе кретању не открива само његов ток већ и узроке његове, суштинске промене и нове појаве у развоју. Његов циљ није да открије привидне сличности и разлике него да тај привид отклони, да проникне у стварност и покаже појаву ослобођену спољашње љуске. Он посматра обе стране и комбинује обе анализе.

За Маркса је капитализам један од облика друштвене производње, етапа у развоју робне производње која постаје владајућим обликом, али се не разликује од просте робне производње само квантитативно (тако што највећа количина производа прима облик робе) већ и квалитативно јер су

(5) Ф. Енгелс: Капитал, књ. II. Београд, 1948, с. XXIV.

(6) Капитал, књ. I, с. 10.

произвођачи лишени средстава за производњу те се и радна снага претвара у робу, и на тој основи настају капиталистички производни односи. У томе је квантитативни скок у односу на просту робну производњу.

Само тако се може разумети разлика између кружења робе и новца у простом промету $P-H-P$ и капиталистичком $H-P-H$. На први поглед, разлика између новца као посредника у размени у простом промету и новца као капитала изгледа да је само у форми промета. У првом облику $P-H-P$ сврха је одмах позната: циљ је да се размени неупотребна вредност. Размена је заснована на чисто квалитативној страни, те новац служи као посредник између различитих квалитета.

Али облик $H-P-H$ на први поглед изгледа апсурдан јер се на оба пола налази новац, и квалитативно посматрано ту нема никакве разлике. Лице купује робу за новац коју опет продаје за новац. Овај тек постаје јасан када се новац на обема странама посматра квантитативно $H-H$. „Тога ради процес $H-P-H$ не црпи свој садржај из некакве квалитативне различности својих крајњих тачака, јер су обе новац, већ из њихове квантитативне различности (7).

Код предујмљивања капитала у средства за производњу и радну снагу није показано само квалитативно раздвајање $H-P < \frac{sp}{pc}$ већ и „један веома карактеристичан квантитативан однос“ (8). Квалитативна страна овог процеса је у подели капитала на два различита дела, на постојани и променљиви, али је од њега неодвојив и квантитативан однос јер се та два дела капитала морају предујмити у одређеној сразмери тако да је купљена радна снага у стању да обради купљену количину средстава за производњу, тј. „маса средстава за производњу мора бити довољна да уписа масу рада како би је ова претворила у производ“ (9). У овој фази кретања капитала $H-P > \frac{sp}{pc}$ налази се још једно квалитативно обележје на коме овај чин и почива, а то је момент расподеле: средства за производњу, на једној страни, и радна снага одвојена од тих средстава, на другој; дакле, расподела средстава за производњу као битан услов за претварање радне снаге у робу. „Средства за производњу, предметни део производног капитала морају ... према раднику стајати као таква, као капитал, прије него што чин $H-Pc$ може постати општим друштвеним чином“ (10).

Радна снага, као и остале робе, има, за Маркса, и квалитативну и квантитативну страну. Чим постане робом, она добија ново својство, јер су производни односи квалитативно нови, а стварањем вишка вредности она стално репродукује постојеће производне односе. Она својом робном вредношћу, која се количински разликује од вредности коју ствара, омогућује егзистенцију капиталистичке класе. Али је вредност радне снаге и квантитативно одређена, јер она као и остале робе није само вредност него и вредност одређене величине те је зависна од количине средстава за њену репродукцију. Анализа ових обележја нужна је за схватање капиталистичке експлоатације и вишка вредности.

(7) Капитал, књ. I, с. 103.

(8) Капитал, књ. II, с. 4.

(9) Капитал, књ. II, с. 5.

(10) Капитал, књ. II, с. 10.

Маркс нам прво показује квалитативну страну вишка вредности, откривајући да потиче из неплаћеног рада најамних радника, а потом и квантитативну. Прво открива суштину капиталистичког односа поделом капитала на константни и варијабилни, а потом количински однос делова новостворене вредности, $\frac{M}{B}$.

Економске категорије Маркс не ставља у круте оквири него их анализира овако како се развијају „да се излажу у њиховом историјском односно логичком процесу формирања“ (11). Најбољи пример за овај Енгелсов став налазимо у тумачењу различитог испољавања закона вредности у простој робној и капиталистичкој производњи. За Маркса та разлика није само квантитативна (то су уочили и његови претходници) него у првом реду квалитативна. У капитализму закон вредности делује у другом виду и робе се не продају просто по својим вредностима него по ценама производње, па закон вредности добија преображени облик закона просечног профита. По Енгелсовом мишљењу, Маркс је и пошао од простог промета да би показао модификације кроз које пролази закон вредности, јер се у капитализму робе не продају само као производи рада него и као производи капитала, и то капитала различитог органског састава.

Посматрати закон као нужност која не подлеже променама значи признати га само декларативно, издвојити га из конкретних историјских околности у којима делује. Основно обележје Марксовог метода јесте што се не одваја од конкретне стварности и задатак метода јесте што се не одваја од конкретне стварности и задатак му је у првом реду да открије унутрашња својства ствари, па учинивши то тек онда посматра појавне облике. У првој фази анализе профита, као преображеног вишка вредности, Маркс претпоставља да се вишак вредности и профит не разликују квантитативно. У овој фази истраживања, дакле, они се разликују само квалитативно јер се посматрањем профита као потомка целокупног капитала губи „органска веза између постојаног и променљивог капитала“. Али свођењем профита на просечан профит и продајом роба по ценама производње, горња се претпоставка напушта те се разлика између профита и вишка вредности показује и као квантитативна. „Сада је још само случај ако се вишак вредности ... подудара с профитом садржаним у продајној цени робе“ (12).

Особеност која новац чини капиталом (уз постојеће друштвене услове) јесте његово стално предујмљивање и стална промена форми које прима у кретању. Кружно кретање капитала такође носи собом квалитативне промене. Не ради се само о промени форме већ и садржине коју капитал непрестано добија и напушта примајући нову у кретању. Битно обележје овог процеса је у томе што само кретање чини да новац егзистира као капитал. Без кретања он губи то својство, јер без претварања новчаног у производни и производног у робни и без реализације робног капитала није испуњена основна сврха капиталистичке производње, оплођавање вредности. Кружно кретање капитала врши се нормално само док његове разли-

(11) Ф. Енгелс: Капитал, књ. III, 1948, Предговор, с. XXI.

(12) Капитал, књ. III, с. 136.

чите фазе прелазе једна у другу без застоја. „Застане ли капитал у првој фази Н-Р, онда се новац укочи у благо; ако се то деси у фази производње, онда на једној страни леже средства за производњу без функционисања, док на другој страни остаје радна снага незапослена; ако се то деси у последњој фази Р-Н, онда нагомилавање непродатих роба ставља брану току промета” (13). Не ради се, дакле, само о пукој промени облика, већ и о последицама квалитативне природе које капитал прима у процесу кретања.

Исто тако, захваљујући посматрању не само промене облика већ и органске везе различитих делова капитала Маркс открива суштину тенденцијског пада профитне стопе. Пораст органског састава капитала, дакле, квалитативна промена у структури капитала, закон је капиталистичког начина производње, али закон који се остварује кроз унутрашње противречности. Оне се састоје у томе што капиталистички начин производње има за циљ да што више развија производне снаге те се смањује удео да се капитал оплоди у што већој мери. Ова противречност налази решење у опадајућој профитној стопи, с једне, и кризи хиперпродукције с друге стране. Служећи се, опет, методом квалитативне анализе Маркс открива и факторе са супротним дејством који „коче и укидају” деловање овога закона. Овај закон представља „ону мистерију око чијег се решења врти читава политичка економија од Адама Смита”. Она тај закон није могла да објасни јер није јасно формулисала разлику између постојаног и променљивог капитала, није схватила органски састав капитала као структуру квалитативно одређену и променљиву и није полазила од квалитативне разлике између вишка вредности и профита, камате и земљишне ренте.

Развитак друштва Маркс посматра као скоковите прелазе једних облика у друге, промене које не носе само измене форме већ и суштинске промене у организацији производног процеса и његовим покретачима, тако да облик престаје да буде оно што је био и постаје негација претходног. Појава се може у оквиру себе саме мењати само до одређене границе на којој квантитативне промене доводе до квалитативних. „Показало се да промене бића нису уопште само прелаз једне величине у другу величину, него прелаз квантитативног у квалитативно и обрнуто, постојање другог што је прекидање постепеног и квалитативно другог насупрот пријашњем постојању” (14).

Маркс је овај Хегелов дијалектички став прихватио и он чини темељ његовог дијалектичког метода и у економским анализама примењује га увек када прати промене економских појава. Примену тога закона посебно наглашава Маркс у писму Енгелсу: „Између осталог, из завршног дела моје III главе где се указује на претварање занатског мајстора у капиталисту као резултат чисто квантитативних промена, ти ћеш видети да ја наводим закон који је открио Хегел, закон претварања чисто квантитативних промена у квалитативне, као закон који важи у историји као и у природном наукама”.

(13) Капитал, II, с. 26.

(14) Цитирано према П. Враничком: Дијалектички и историјски материјализам, Загреб, 1958, с. 44.

Пример који је најпогоднији за објашњење овог закона јесте претварање новца у капитал. Пре свега, да би новац могао постати капиталом, нужно је да постоји одређени друштвени однос у чијем крилу врши спљођавање вредности. Ако такав однос не постоји, онда ће власник новца доживети сличну судбину као г. Пил (Марксов пример), коме се десило да и поред 50.000 ф. ст. намирница и средстава за производњу и 3.000 лица из радничке класе које је из Енглеске преселио на Сван Ривер ипак доживи да нема ко да му намести постељу и донесе воде јер је несрећни г. Пил „све предвидео само не и извоз енглеских односа на Сван Ривер”. Ако је, дакле, овај услов испуњен, онда је потребно да сума новца или прометних вредности нарасте до одређеног минимума који ће омогућити њиховом власнику да живи од туђег неплаћеног рада. Маркс наводи пример да радник у некој делатности ради 8 сати ради репродукције своје радне снаге, а 4 сата ради за капиталисту да би му створио вишак вредности од кога овај други живи. Да би капиталист живео као радник, он мора имати толико новца да купи два радника и толико средстава да запосли купљену радну снагу. Али да би живео само два пута боље од радника, он би морао да узме осам пута већи број радника под условом да половину вишка вредности поново претвори у капитал. Да би се занатски мајстор ишчаурио у капиталисту мора имати толико прометних средстава да живи не као радник него знатно боље од њега. Тек онда постаје капиталист. Овде Маркс напомиње да се ту потврђује тачност Хегеловог закона о претварању квантитативних промена у квалитативне разлике.

Почетак капиталистичке производње везан је за истовремено запошљавање већег броја радника тако да се процес рада проширује у обиму. На први поглед разлика између занатске и капиталистичке радионице изгледа само квантитативна пошто сваки радник обавља све операције на производу од почетка до краја. Али је та разлика само привидно таква. У кооперацији се формира друштвена производна снага рада захваљујући деловању већег броја људи. Ту друштвену производну снагу рада капиталист не плаћа што доноси повећање масе вишка вредности. Краће речено, квантитативна промена (број радника) узрок је квалитативној (порасти продуктивности рада), а опет ова води квантитативној промени (увећавање вишка вредности). „Друштвена производна снага рада добија се бесплатно чим радници буду стављени под одређене услове, а капитал их под те услове ставља”¹⁵. Тако се проста капиталистичка кооперација показује различитом од занатске радионице двоструко, и по квалитету и по квантитету. Све су ове промене у првом реду последице промене положаја непосредног произвођача лишеног средстава за производњу и претвореног у најамног радника. То је основни квалитет капиталистички организоване производње.

Посебно се квалитативне промене могу учити код поделе рада у мануфактури: радници постају делови целине изван које не могу самостално опстати; будући да постају делимични радници знатно су зависнији од свога послодавца; физички закржљавају и интелектуално отупљују; повећава се продуктивност рада као последица специјализације делатности праћена спе-

(15) Капитал, књ. I, с. 271.

цијализацијом алата. Ове квалитативне промене доносе и нове квантитативне односе: расте маса роба, а тиме и маса вишка вредности не само услед повећане производне снаге већ и услед интензификације рада. Маркс посебно истиче да мануфактурна подела рада доноси још једно значајно квантитативно обележје, наиме, нужно утврђену сразмерност броја радника на појединим операцијама да би процес производње функционисао без застоја. „Развијајући квантитативну рашчлањеност она (мануфактура, Д. М.) развија правило квантитета и сразмерност друштвеног процеса рада” (16). Он у мануфактурној подели рада уочава и прати и техничке и организационе промене, и промене облика и садржине. Он критикује политичку економију што у подели рада види само квантитет и прометну вредност, док писци старог класичног века (Платон) само квалитет и употребну вредност. Маркс види и једно и друго.

„Математичари и техничари, а то понављају и овде онде и енглески економисти проглашују алат за просту машину, а машину за сложен алат” (17). За Маркса је разлика између алата и машине у првом реду квалитативна, јер машина је такав скуп алата јединственог механизма која замењујући ручни рад радника повећава продуктивност рада у великој мери. Замена ручног рада је нови квалитет средстава за рад. То и омогућује индустријску револуцију као скоковит прелаз од мануфактуре ка крупној машинској производњи. Парна машина каква је била у употреби крајем XVII века па све до краја XVIII века није изазивала никакав индустријски скок. Тек су нове машине алатљике створиле потребу да се парна машина револуционише, квалитативно измени. Развитак машине радилице условљава револуционисање парне машине. Ово има за последицу даље промене у саобраћајним средствима што условљава даље проширење материјалне основе производње.

Овај преврат узрокује нове квантитативне разлике и квалитативне промене: капитал присваја додајне радне снаге, рад жена и деце, обара најамнину испод вредности радне снаге, повећава интензивност рада и продужује радни дан, истискује раднике са посла и ствара резервну армију незапослених. Политички економисти не виде у томе никакве квалитативне промене и чак доказује (Торенс, Синиер, Мил) да истискивање радника на једној ствара могућност компензације на другој страни. Ради се, дакле, само о померању, а не о некаквој суштинској промени. Маркс и у овој прилици посматра односе квалитативно и доказује да се револуционисањем средстава за производњу стално повећава органски састав капитала те тражња радне снаге постаје релативно мања. У овој фази развика капитализма све се оштрије испољава супротност између рада и капитала, између друштвене производње и приватног присвајања. Али противречности које настају или се продубљују у машинском периоду Маркс не тражи у самој машини већ у њеној капиталистичкој примени.

Кретање је резултат борбе супротности, преласка квалитета у квантитет. Промена форме добија нову садржину да се у оквиру нове садржине

(16) Капитал, књ. I, с. 276.

(17) Капитал, књ. I, с. 297.

развију нове супротности и продубе старе, али да се уједно појаве и снаге за њихово разрешење. „Ја приказујем крупну индустрију не само као мајку антагонизама него као родитељку материјалних и духовних услова за рушење тих антагонизама, при чему је истина да то рушење не може да се спроведе на доброћудан начин” (18).

Дијалектичку везу између квалитета и квантитета налазимо и у Марксовој анализи акумулације капитала. Квантитет прелази у квалитет: да би се повећао органски састав капитала потребно је одређено додавање капитала тако да повећана маса капитала мења техничку основицу капиталистичког предузећа. Али ту је и обрнути процес, квалитет даје нови квантитет: повећавање органског састава капитала ствара могућност за нову акумулацију па самим тим за нове квантитативне и квалитативне промене. На тај начин су и узрок и последица једно другоме, нераздвојни су једно од другог, условљавају се и стварају могућности за нова кретања. Нагомилавањем капитала у рукама појединих лица омогућен је прелазак од занатске на капиталистичку производњу у којој се стално део вишка вредности поново претвара у капитал што повећава органски састав капитала, али напореда са тим процесом сужава се круг власника капитала што добија свој израз у централизацији капитала.

У Марксовој економској анализи примењена је, како смо видели, дијалектичка теорија развитка. Примењујући такав метод он открива законе капиталистичког друштва, и развитка друштва уопште, јер га посматра као процес кретања. Он одбацује метафизички начин посматрања, једностран приступ појавама. За њега су важне обе стране и он до у танчине испитује тај двојаки изглед ствари. Само таквим методом било је могуће открити сложене односе између људи који су прикривени односима између ствари.

Драгиша Н. Милићевић

ПОЛИТИКА КАЖЊАВАЊА УЧИНИЛИЦА НЕКИХ ПРИВРЕДНИХ КРИВИЧНИХ ДЕЛА У 1960—1963 ГОДИНИ

(Чл. 314 а, 318 а и 322 КЗ)

Увод. — Кад се говори о политици кажњавања у нашој земљи неопходно је истаћи потребу постојања кривичних санкција и у прелазном периоду. Ако отклонимо наивна веровања да је у прелазном периоду криминалитет само „реликт превазиђеног поретка“, онда у прелазном периоду морамо констатовати да постоје класе и класна структура друштва а са њима и експлоатација која се не гаси тако лако и брзо. Нема сумње, да се социјалистичко друштво мора борити да отклони ове остатке прошлости, али ово отклањање не може бити брзо, јер је то ствар процеса који се

(18) Капитал, књ. I, с. 671.